

Trvale se vrací ke své muzejní práci, když byla v Libici v roce 1980 uzavřena stará expozice. Podle scénáře R. Turka a J. Justové s výtvarným řešením Z. Rossmanna byla připravena nová pod názvem *Pamětní síň Slavníkovské Libice*, která byla instalována v radniční budově. Její otevření proběhlo v roce 1981 u příležitosti oslav tisícího výročí první historické zmínky o Libici. Vyšla také jubilejní publikace nákladem Místního národního výboru – *LIVBVZ METROPOLIS. Tam, kde řeka Cidlina trati své jméno* (et R. Turek a J. Hásková), která přehledně seznamuje širší veřejnost s výsledky archeologických výzkumů.

V letech 1994–1995 vypracovala J. Justová nový scénář Pamětní síně, který doplňuje o nové poznatky, ale především o nálezy z let 1981–1995. Rekonstrukce a nová úprava pamětní síně byla provedena ve spolupráci s Archeologickým ústavem ČSAV a Východočeského muzea v Hradci Králové (PhDr. Jiří Sigl), výtvarné řešení je od Z. Bláhy. Pamětní síň byla otevřena v září 1995 u příležitosti tisícího výročí pádu Slavníkovské Libice. V letech 1979–1981 se také významně podílela na přípravách miléniových oslav roku 1981, včetně vědecké konference *Vznik a počátky českého státu*.

Svoji diplomovou práci, kterou vstoupila do světa slovanské archeologie, postupně přepracovala na kandidátskou disertaci *Etnické procesy v Dolnorakouském Podunají v raném středověku* (1982). Problematiku dále sleduje a v roce 1990 se jí práci podařilo vydat pod názvem *Dolnorakouské Podunají v raném středověku* v nakladatelství Academia. Práce byla příznivě přijata i zahraniční odbornou veřejností. Vyrovnala se tak nejen s jedním ze svých životních témat, ale i podstatným způsobem vyplnila mezeru v poznání této složité problematiky.

Až do současnosti J. Justová postupně zpracovává výsledky své dlouhodobé terénní aktivity, kterou prováděla na Libici do roku 1997. Úspěšně navázala na období výzkumu R. Turka a v posledním desetiletí dává do tisku celou řadu zásadních prací, z nichž možno uvést především studii o výzkumu starohradištního areálu ve Starých Badrech a další práce věnované nejstaršímu období libického hradiště a jeho předhradí (Libice nad Cidlinou. Zur ältesten burgwallzeitlichen Besiedlung und zur Gründung des Burgwalls, PA XC, 1999, 107–152; *Časné slovanské osídlení v Libici nad Cidlinou*, PA XCIV, 2003, 161–182; *Sídliště ze 7. až počátku 9. století v poloze „Staré Badry“ u Opoláněk, okr. Nymburk. Výsledky výzkumu v letech 1965–1966 a 1969–1973*, PA XCV, 2004, 107–174; srov. bibliografii AR LIII, 2001, 819–822; AR LXIV, 2012, v tisku). J. Justová-Princová napsala na sto článků a studií a vydala čtyři monografie. Tyto práce vyšly nejen u nás, ale i v Německu, Polsku, Rakousku aj.

Při příležitosti milénia zpracovala oddíl Libice na mezinárodní výstavě *Europas Mitte um 1000, 2000–2002*. Při příležitosti šedesátých narozenin jí bylo uděleno čestné občanství (3. 5. 2001) obce Libice nad Cidlinou za zásluhy o poznání minulosti obce a úspěšný archeologický výzkum.

Jménem archeologické obce chceme popřát stále a pevné zdraví, možnost dále zpracovávat a zveřejňovat cenné výsledky výzkumů z centra Slavníkovců z Libice nad Cidlinou, které přispěly k národním dějinám. Dávala vždy přednost historickým přístupům před hypotézami, které někteří badatelé bez prověření archeologickým materiálem vydávají za fakta. U J. Princové-Justové, všeobecně oblíbené, jsme vždy oceňovali její přímou a čestnou povahu, a to i v období před rokem 1989, kdy se nebála vyjádřit otevřeně své názory ve srovnání s mlčící většinou. Je oceňováno její osobní nasazení při výzkumech, smysl pro odpovědnost i v detailu, který je charakteristický pro její práci. Svým dílem se zařadila mezi přední české archeology středověku. Přejeme jí radost a potěšení ze života. Ad multos annos!

Bořivoj Nechvátal

Doc. PhDr. Miroslav Richter, DrSc.

(29. 5. 1932 – 12. 8. 2011)

Dne 19. srpna loňského roku jsme se rozloučili se zakladatelskou osobností české archeologie středověku doc. PhDr. Miroslavem Richterem, DrSc. Jeho život byl naplněn prací pro archeologii i archeology, kterou vykonával jako vynikající odborník i všestranný organizátor.¹ Jeho profesní cesta byla od samotného začátku spojena s Archeologickým ústavem ČSAV v Praze, kde mu byl učitelem i příkladem Ivan Borkovský, a kde se setkal se Zdeňkem Smetáňkou, archeologem, s nímž položili základy české archeologie středověku. Miroslav Richter se zaměřil na historické téma českého a středoevropského města. Toto své studium opřel o systém promyšlených a metodicky výtečně zajištěných terénních výzkumů, které se dotkly řady lokalit vypovídajících zejména o době městských začátků. Mezi těmito akcemi stojí na prvním místě výzkum zaniklého předměstí Sezimova Ústí, který se stal na řadu let nesmírně efektivní laboratoří přinášející nejenom poznatky o začátcích a životě konkrétního středověkého města, ale i koncepty městského výzkumu získávajícího co nejširší soubory archeologických pramenů a maximálně vytěžujícího jejich komplikovanou výpověď. Je příznačné, že pozornost zde byla (již v 60. letech minulého století) věnována také ekofaktům a progresivním metodám terénní dokumentace. Velmi důležité bylo intenzivní studium získaných souborů středověké

keramiky, které se stalo východiskem pro definování vypovídacích možností středověké keramiky, zejména s důrazem na datování a charakteristiku keramiky 13. století. Městské téma sledovaly i další terénní akce Miroslava Richtera. Každý student archeologie zná jeho vynikající monografii založenou na inspirativním zpracování výsledků náročného terénního výzkumu v poloze Hradištko-Sekanka, kde ve 13. století založil Ostrovský klášter své městečko. Po krátké době začátků toto městečko zaniklo, takže jeho výzkum přinesl chronologicky sevřené soubory nálezů vypovídajících o mechanismu vzniku a fungování rané městské lokality. Akce benediktinského Ostrova nalezla v Richterově koncepci pendant ve výzkumu rané městské lokality u cisterciáckého Žďáru nad Sázavou. Možnost intenzivního studia doby městských začátků využil Richter také při terénním výzkumu Starého Mýta, kde ve spolupráci s Jiřím Síglem získal detailní¹ informace o rané formě města tvořeného jednoduchou zahloubenou obytnou zástavbou a dvoufázovou dřevěnou sakrální stavbou. Jiný aspekt sledoval výzkum jádra Hradce Králové, kde se nabízel významná příležitost ke studiu města vyrůstajícího v místech starého správního hradu.

Řada Richterových výzkumů je samozřejmě delší, jeho odborný zájem se dotkl i jiného než městského prostředí, protože možnost srovnávacího studia nebo hledání interpretačních souvislostí to vyžadovaly. Za jiné vzpomeňme alespoň nesmírně zajímavého komplexního výzkumu Ostrovského kláštera.

Symptomatické je, že všechny tyto výzkumné projekty vycházely z promyšleného formulování otázek, k jejichž zodpovězení byly podnikány, a že i jejich průběh a vyhodnocení vždy doprovázely živé a přínosné diskuse, jichž rád vzpomínám. Mnohé z toho bylo předáno studentům a začínajícím archeologům jako oborové memento, jako nezištná přátelská služba.

Jak již bylo napsáno, Miroslav Richter vykonal mnoho organizační práce pro celou archeologickou komunitu. Jako ředitel Archeologického ústavu ČSAV se v 80. letech minulého století podílel na integraci archeologické obce a zejména se zasloužil o vypracování a prosazení systému předstihových výzkumů prováděných na základě smluv s investory. (Kromě jiného s tím souvisí jeho intenzivní práce v Pražské archeologické komisi.) Archeologům podílejícím se na každodenním zápase o záchranu a dokumentaci ohrožených archeologických památek je zřejmé, jak průlomový krok to znamenalo pro zajištění a financování archeologické památkové péče. Je proto jenom logické, že Miroslav Richter převzal dne 28. dubna 2004 z rukou ministra kultury ČR pana Pavla Dostála cenu roku 2003 za celoživotní přínos památkové péči.

Na stránkách AH je třeba zdůraznit skutečnost, že se doc. Richter podílel na pořádání celostátních setkání archeologů středověku a že se jako ředitel Archeologického ústavu v Praze častokrát podílel i na finančním zabezpečení řady *Archaeologia historica*. (V roce 1973 byl organizátorem jednoho z prvních zasedání archeologů středověku v Solenicích u Příbrami, kde přednesl svůj programový koncept výzkumu středověkého města.)

Z Richterovy bohaté terénní činnosti vzešla zejména v uplynulých dvou desetiletích řada příkladných monografií zveřejňujících výsledky jeho výzkumné a zpracovatelské práce. Za všechny připomeňme publikace systematicky zveřejňující (ve spolupráci s Rudolfem Krajcem) soubory poznatků o Sezimově Ústí.

Vědecká práce Miroslava Richtera získala nemalé uznání doma i v zahraničí, jak dosvědčuje jeho dlouholeté členství v *Comité permanent de l'U.I.S.P.P.* nebo jeho jmenování dopisujícím členem Německého archeologického ústavu. Vynikající vědecká dispozice a lidství jej hluboce zapsaly do paměti jeho žáků a spolupracovníků, v celé české archeologii po něm zůstala hluboká pozitivní stopa. Cest jeho památce.

Petr Sommer

¹ Boháčová, Ivana – Dragoun, Zdeněk : *Miroslav Richter pětasedmdesátiletý (1932–2007)*. ArchP 17, 2005 [vyd. 2007], 11–12; Klápště, Jan – Sommer, Petr : *Tři významná jubilea české archeologie středověku*. AR 59, 2007, č. 3, 633–635.